

- Elektronička pošta na **Internetu** ne jamči tajnost osim ako je primijenjen postupak šifriranja (Encryption). Stoga u e-poštu stavljajte samo ono što svakome smije biti dostupno.
- Pristup **Internetu** plaća se po minuti uspostavljene veze. Za dužu poruku korisnik plaća veći iznos! Stoga poruke trebaju biti sažete.
- Prema mogućnostima, pristup **Internetu** prikladno je prilagoditi vremenu jeftinije tarife za pristup (poslije 19 sati, prije 7 sati, u dane državnih praznika, nedjeljom).

Javni diskusijski forumi (news)

- Iako na većini diskusijskih foruma oglašavanje nije dopušteno, postoje posebno stvorene skupine namijenjene upravo za tu svrhu.
- Općenito se smatra kaznenim djelom oglašavanje proizvoda koji se ne tiču same rasprave.
- Ako se promidžbena poruka šalje za mnogo skupina, postoji vjerojatnost da će pošiljalatelj izgubiti pravo pristupa **Internetu**.
- Predstavljanje tuđim imenom u 'news' člancima u načelu nije dopušteno, no, ne postoji način onemogućavanja ili otežavanja lažnog predstavljanja pa se nečiji deklarirani identitet može pouzdano utvrditi jedino ako autor koristi posebnu programsku podršku za generiranje elektroničkog "otiska prsta".

Tko su hackeri?

Hacker je uvriježen naziv za zlonamjernu osobu koja iz razonode, pakosti, političkih motiva ili materijalne koristi traži i koristi sigurnosne propuste u računalnim sustavima i mrežama. Hackeri uglavnom ne napadaju određenu osobu ili računalo, nego traže žrtvu spoenu na **Internet**. Ako im se oteža mogućnost pronalaženja žrtve i pristupa na računalo, vjerojatno će odustati od pokušaja. Ako *hacker* nema poseban razlog da napada računalo, uglavnom ne postoji bojazan za izravne napade. Stoga poslovni korisnici imaju složenije sustave za zaštitu. Za privatne korisnike dovoljno je da se pridržavaju već spomenutih osnovnih mjera zaštite. Računala ne treba ostavljati priključena na **Internet** kad se **Internetom** ne koristi da ne bi bila izložena napadima, te čak i uporabljena kao izvor generiranja napada.

Ovaj letak tiskan je zahvaljujući suradnji i potpori HThineta.

adresa sjedišta: **HUZP** Hrvatska udruga za zaštitu potrošača poštanska adresa:
Petrova 32 pošt. pretinac 95
10000 ZAGREB **10090 ZAGREB - SUSEDGRAD**

Članarina za 2002. godinu iznosi 30 kuna. Vašim u članjenjem jačate položaj HUZP-a u društvu, koji svojim djelovanjem teži da postane ozbiljan zagovornik potrošača u Hrvatskoj. Ako se odlučite učlaniti u HUZP, Vaše ime, prezime i adresu javite našoj automatskoj tajnici ili pristupnicu s naputkom zatražite pismom, telefaksom ili e-poštom.

PORUKA BR. 7

**HU
ZP**

RUJAN, 2002.

hrvatska
udru ga
za zaštitu
potrošača

poštanski pretinac 95, 10090 ZAGREB-SUSEDGRAD
 telefon/faks: 01 46 333 66; e-pošta: huzp@zg.hinet.hr; www.huzp.hr

ŠTO POTROŠAČ TREBA ZNATI O INTERNETU

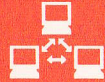
- Internet** je globalna računalna mreža koja međusobno povezuje sve ostale mreže i računala. Ona korisniku otvara pristup neizmjerne količini informacija i sadržaja.
- Internet** dnevno nudi svježe vijesti, vremensku prognozu, brojne komercijalne oglase, novosti iz svijeta znanosti, kulture, športa, filma....Ne postoji tema ili područje ljudskog djelovanja o kojemu nije napisana barem jedna www stranica.
- Internet** pomaže u radu, učenju i igranju, a mnogobrojni multimedijalni sadržaji nude zabavu: filmovi, koncerti, prijenosi uživo, radijski i televizijski programi, panorame gradova,.....
- Internetu** se pristupa na razne načine, a u nas je i dalje najpopularniji pristup preko kućnog računala s modemom (koji se priključuje u telefonsku utičnicu). Veće brzine prijenosa podataka moguće su ako se koristi ISDN pristup, trajna veza na Internet ili ADSL pristup uslugom operatera javne telekomunikacijske mreže.
- Postoje mnogi načini razmjene informacija i sadržaja na **Internetu**. Najčešći su: pregled www stranica, slanje i primanje elektroničke pošte (e-pošte), otvoreni diskusijski forumi (tzv. *news* ili *Usenet*), međusobni otvoreni razgovori ili čavrljanje (tzv. *irc* ili *chat*).

Obveza je svakog korisnika **Interneta** poštivanje pravila i preporuka ponašanja (tzv. *netiquette*). Na **Internetu** nisu dopušteni:

- slanje netraženih elektroničkih poruka, uključujući slanje komercijalnih oglasa (tzv. *spam mail*)

- kreiranje ili prosljeđenje 'lanaca sreće'
- slanje velike količine neželjenih ili netraženih elektroničkih poruka na jedan korisnički račun (tzv. *mail bombing*)
- lažno predstavljanje
- krivotvorenje zaglavlja poruke
- neautorizirani pokušaji dobivanja pristupa tuđem korisničkom računu ili izvorima tuđih računala
- neautorizirani pristup, mijenjanje ili uništavanje informacija ili sličan pokušaj
- radnje koje drugim korisnicima onemogućuju normalno korištenje **Interneta** (uzrok za tzv. *denial-of-service*)
- slanje poruka neodgovarajuće tematike na diskusijski forum ili veliki broj adresa e-pošte (tzv. *news spam*)
- zlostavljanje korisnika putem e-pošte (prijeteća ili uvredljiva pisma i sl.)

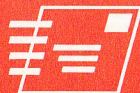

Sve nedopuštene radnje treba u što kraćem roku prijaviti mjerodavnoj službi **Internet** davatelja usluga (tzv. *abuse-služba*).

Korisnici **Interneta** odgovorni su za sve aktivnosti provedene pod njihovim korisničkim imenom!

Instaliranje i pokretanje programa koji su primljeni putem e-pošte ili su skinuti s neprovjerenih *www* stranica može biti opasno. Prigodom primanja programa od nepoznate osobe, ili od neopreznog poznanika, korisnik se izlaže opasnosti aktiviranja računalnog virusa. Virusima ima više vrsta, te se razlikuju po načinu djelovanja i šteti koju nanose "zaraženom" računalu - najčešći su tzv. trojanski konji i crvi.

- ☉ Rizik od virusa je, zbog znatno veće popularnosti, znatno veći ako ste korisnik MS Windows operacijskih sustava (95, 98, ME, XP, NT, 2000), a naročito ako se služite Microsoftovim internet klijentima (MS Internet Explorer, MS Outlook, itd.).
- ☉ Od virusa se najbolje štiti vlastitim oprezom, no uz njega se možete poslužiti i nekim od mnogobrojnih programskih paketa za trajnu preventivnu i kurativnu zaštitu od virusa. Neki među njima su i posve besplatni za kućnu uporabu - primjerice F-prot, Panda ili H+BDEV.
- ☉ Ako uočite (ili samo posumnjate) da Vam je netko poslao virus e-poštom ili na javni forum, odmah to prijavite mjerodavnoj službi vašeg **Internet** davatelja usluge. Zajedno s prijavom pošaljite i cijelo zaglavlje sumnjivog članka odnosno e-pisma (upute pronađite kod svog Internet davatelja usluga).

Kao mjere elementarnog opreza protiv svih vrsta zlorabe na **Internetu** preporučujemo:

- ☉ ako pristup računalu ima još netko osim Vas i Vaših najbližih ukućana, često mijenjajte zaporku (*password*) i prigodom svakog spajanja na **Internet** unosite je ručno.
 - ☉ maksimalan oprez pri pokretanju datoteka koje učitavate s **Interneta** ili primete e-poštom od (ne)poznatih osoba. Korisnik nikada ne može biti siguran što će program napraviti na računalu - odmah nakon pokretanja ili nekoliko dana ili mjeseci kasnije
 - ☉ uporabu anti-virus programa i redovito osvježavanje podataka o virusima
 - ☉ datoteke 'skidajte' na osobno računalo isključivo s provjerenih web-stranica.
- Ponekad su prigovori na velike iznose telefonskih računa pokazali da je korisnik - posjećujući neprovjerene web stranice najčešće usmjerene zabavi za odrasle - svojim neznanjem slučajno pokupio 'hackerski' program. Radi se o programima koji se pokreću na računalu korisnika bez njegova znanja. Takav program može prekinuti postojeću vezu s **Internetom** i pokrenuti drugu koja se naplaćuje po mnogo većoj (međunarodnoj) tarifi. Zbog navedenog, kod podešavanja konekcije na **Internet**, podesite glasnoću na način da čujete uspostavljanje konekcije. Tako ćete primijetiti da je vaša konekcija raskinuta i da se uspostavlja nova. Kada čujete uspostavljanje konekcije koju niste sami inicirali provjerite je li broj na koji ste spojeni broj Vašeg lokalnog davatelja **Internet** usluge.

Svaki korisnik **Interneta** od svojega **Internet** davatelja usluga može dobiti podrobna pravila ponašanja na mreži. Jedino poštujući ta pravila virtualni svijet **Interneta** postat će sigurniji i još privlačniji.

Opći savjeti:

- ☉ Poštujte prava intelektualnog vlasništva nad materijalima koje reproducirate. Skoro sve države imaju zakone o zaštiti prava intelektualnog vlasništva.
- ☉ Porukama koje primite i prosljeđujete ne mijenjajte sadržaj. Za prosljeđivanje primljene osobne poruke potrebna je prethodna suglasnost autora, napose ako se poruka želi proslijediti skupini korisnika. Dopušteno je kraćenje i navođenje dijelova poruke, ali samo uz naznaku njezina autora.
- ☉ Obratite pozornost na elektroničke adrese. Neke adrese obuhvaćaju skupinu korisnika iako se to ponekada ne može ustanoviti iz naziva elektroničke adrese. Provjerite kome šaljete poruku!